

79

DISPUTATIO PHILOSOPHICA,
De

JVRE NATVRALI,

In Illustri propter Salam Academiâ,

PRAESTITE

JUSTISSIMO JURIS NATURALIS AUTORE,

CONSENTIENTE

AMPLISSIMA FACULTATE PHILOSOPHICA.

à

PRAESIDE

M. HENRICO AMMERSBACHIO,

HALBERSTADIO - SAXONE,

et

RESPONDENTE

CHRISTOPHORO LUDOVICO FISCHER,

HALBERSTADIO - SAXONE,

Placidae ventilationi

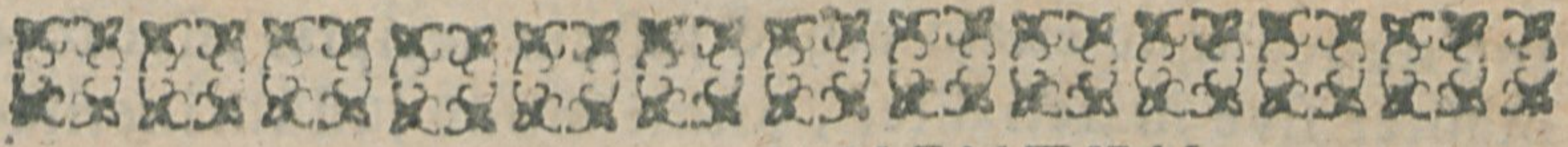
In Orchestra Philosophantium

ANNO MDCC LV. Prid. Id. Sept.

Horis Autemerdianis

EXPOSITA.

Typis JOHANNIS NISII.

ANTEPACHMENTUM.

Lexander Severus, teste Lamprid. in e.
jus vitæ, jus naturæ, tempore & dignitate pri-

A

matum

matum inter omnia jura obtinens, palatio suo aliisque
ædificiis publicis, non quidem ad ambitiosam ostentationem, sed ad seriam dilectionis erga proximum ex-
excendæ commonefactionem inscribi & insculpi fecit.
Nos in præsentia, non nisi exercitii gratia, idem hoc
naturæ jus, utpote quod ipse Deus vivis indelebilibus
cordi nostro insculpsit, chartaceis cippis inscribemus.
Sit itaque B. C. D. ut verborum ambages exorsaque
longa facescant,

§. 1.

VOcabulum juris valdè est ambiguum. I. Juris no-
mine venit omne id, quod justum & æquum, imò
quod bonum ac honestum est; & modò fas, modò
æquitas, modò iustum, modò justitia ipsa apud Au-
tores cluit. Singula autem à jure differre, quivis etiam
Tyresia cœcior cernit. 1. diff. fas à jure, fas enim, ut
inquit Episc. Hispal. isid. lib. 5. Etym. cap. 2.
est lex divina, jus verò humana. Hoc sensu ait
Latialis Homerus, Virgil. lib. 1. Georg. fas & ju-
ra sinunt; Id quod à Lingvarum censoribus expli-
catur; Divina & humana jura permittunt. 2. diff.
æquitas à jure, æquitas enim non constat certis qui-
busdam præceptis, sed singularium casuum & circum-
stantiarum varietatem boni judicis arbitrio relinquit:
quorum neutrum de jure dicitur. 3. diff. justum à ju-
re, quocunque etiam modo justum accipias, sive for-
maliter sive materialiter, priori modo justum in crite-
rium vocatum dicitur id, quod juste factum: posteri-
ori modo dicitur de homine justam actionem suscipien-
te, de re jussâ & quovis justo facto; jus verò est, quod ju-
ste facere jubet. 4. diff. justitia à jure jus enim est ob-
jectum,

jectum, effectus & soboles justitiæ. II. Sumitur jus pro juris studio & facultate, quæ dicitur jurisprudentia, à quâ tamen differt, ut objectum à suâ, in quâ tractatur, disciplinâ. III. Sumitur jus pro tribunali, judicio, foro, in quo justitia administratur, & jus suum unicuique redditur, in hâc significatione dicit senex Demipho ad Parasitum apud Terent. Phorm. Act. 5. Sc. 8. in jus ambula. Differt autem jus à judicio vel foro ut norma, canon vel regula ab ipso opere, quod secundum canonem instituitur: sicut enim canon, sive δεξιτερὸν κινῶς, sive ἐμπροσθεν κινῶς accipias, medium, excessum & defectum rei ostendit; ita etiam secundum juris canonem omnia fieri præstat, quam pro hominum voluntate, non enim secura est regula decidente Philos. 2. Polit. 10. IV. Sumitur à quibusdam jus pro lege, alii verò distinguunt jus & legem quia Jus est materia legis, ut dicit Greg. de Valent. & jura sive justa sunt, quæ lex jubet facere, I. M. M. 34. Ex quibus sequitur, legem indicare potestatem quandam civilem & constitutionem scriptam, Hoc innuere etiam videtur Thom. 2. 2. quæst. 57. a. 1. ad 3. rationem æqui & justî, si in scriptum redigatur legem esse dicens. Hinc jam fit differentia inter jus & legem, ut inter genus & speciem, ut inquit Gratian. ex Isid. dist. 1. can. 2. ita, ut jus competat legibus scriptis & non scriptis, lex verò tantum jus scriptum dicatur, & juri non scripto opponatur. V. Significat jus privilegium, facultatem vel potestatem moralem, quam quis in re vel ad rem

A 2

habet,

habet. Hoc modo est proprium objectum justitiæ, uti constat ex Thom. l. c. diciturque jus utile & reale, ad distinctionem juris honesti & legalis. Sic Abraham, Gen. 23. v. 4. petit, sibi jus dari sepulchri in terrâ Canaan, id est, facultatem sepeliendi. Differt autem talis facultas vel libertas ab ipso jure, ut fructus sive effectus à suâ causâ. VI. Vocabulo juris denotatur præscriptum legis, vel recta quædam ratio, quæ in jubendo & vetando, quid sit licitum vel illicitum, præscribit, juxta effatum Ciceron: lib: 1. de leg. Et hoc modo hic loci nobis sumitur.

§. 2.

Parili modo magna ambiguitas latet in vocabulo naturalis. Nos omnes ambiguitates nulli descriptum imus, sed eas tantum, quæ nostro instituto deserviunt, vestigamus. In hac indagine offerant se nobis vestigia, B. D. Horn: Institut: Log: lib: 5. quæst: 9. pag: 539. dicentis: Observandum hic ex P. Soncinate 4. Met. quæst. 33. & Javello 2. Met. quæst. 1. dupliciter aliquid naturale dici: *uno* quidem modo, quod naturæ ab initio actu inest, sicut naturale homini est videre, intellectum & voluntatem habere; *Altero* verò, quod quamvis actu ab initio rei non inest, secundum proximam tamen potentiam inest, & tale est, ut natura absque externa ope id producere possit, sicut naturale lapidi est, ut descendat: etsi enim motus ille non statim ei inest, cum producitur, sicut gravitas

vitas

vitas causa illius motus, potentiam tamen lapis
habet, ut citra ullum aliud adminiculum ita mo-
veatur. Cùm ergo propositiones per se notæ
dicantur, naturaliter notæ esse, non priori, sed
posteriori sensu vocabulum naturale usurpatur.
Nec aliter Theologi aut Paulus Legem naturæ
innatam & cordibus inscriptam vocant, nec Pau-
lus (Aristot. 3. de an. c. 5. t. 15. dicenti: Homi-
nis animum tabulæ instar esse, cui nihil à principio in-
scriptum sit) repugnat, quia hic de eo, quod na-
turale priori sensu est, loquitur, ille de eo, quod
posteriori: etsi enim lex naturalis non est nota,
cùm primùm nascimur, ita tamen evidens est,
ut sola natura sine institutione, aut ullo externo
adminiculo ad ejus cognitionem acquirendam
sufficiat.

S. 3.

Archelaus & Carneades, Anaxagoræ disci-
puli, itemt *Υρρη ἀπορρηκῶν* Coryphæus & alii jus na-
turæ apinas affanias putarunt humanaque omnia con-
stitutione finiri contenderunt. Horum sententia à va-
riis variè refutatur. Nos jus naturale reverâ dari, unico
CONSCIENTIÆ vocabulo statuminamus. Hu-
ic argumento quivis mortalium subscribere tenetur.
Neque enim ipse Gentium Doctor aliud urget in suâ
ad Rom: Epist: c. 2. v. 15. Testis itaque omni ex-
ceptione maior est conscientia: imò non solum testis
est, sed etiam ipse tortor, iudex, actor, reus, car-

A 3

cer,

cer, flagellum, executor & carnifex, teste Cy-
prian: serm: de Coen: Dom. Hinc Chrysoft: in
explic: Psal: 7. inquit: Etsi millies quis impro-
bus fuerit, non interit iudicium conscientiae.
Est enim naturale, & à DEO ab initio insitum,
etiamsi quis ambitiosè se millies jactet & glorie-
tur, instat illud vociferans, castigans, condem-
nans, & nemo est eorum, qui vixit in scelere,
qui non innumerabiles dolores sustineat, & de
malis consultans, & consilium exequens. Nihil
horum latuit Gentiles. Egregiè Sulmon, Vates
lib: 1. Fast: inquit:

Conscia mens ut cuique sua est, ita concipit intra
Pectora pro facto spemque metumque suo.

Non minùs egregiè ait Satyr: ille Juvenal: Sat. 13.

Exemplo quodeunque malo committitur, ipsi
Displicet auctori, & prima est hæc ultio, quod se
Judice nemo nocens absolvitur, improba quamvis
Gratia fallacis Prætoris vicerit urnam.

Hiscæ gemella apud alios complures legere datur, Et huc
referuntur Furia & Diræ illæ, quibus tanquam ahe-
nis tormentis Ethnicos, v. g. Oresten, Neronem,
Caligulam, &c. lancinatos legimus. Vid: Natal:
Comit: tot: 1. 3. Myth.

S. 4.

Bifidum hîc dubium discutiendum. Primum ori-
tur ex peccato Adamitico, per quod jus naturale planè
amissum videtur, quia post lapsum non solum volunta-
tem

tem bonum faciendi nobis ademptam, verum etiam
intellectum ad bonas cogitationes ineptum scimus.
Respond: Per lapsum jus naturale non sublatum, O-
mnino quidem contra Cacolycam Apostaticam Papæ
cathedram nobis asserendum, quoad spiritualia libe-
rum arbitrium planè esse amissum. Illud autem non
extendendum ad civilia; quoad civilem enim justitiam
efficiendam, & deligendas res rationi sub-
jectas, humanam voluntatem habere aliquam
libertatem, docet A. C. a. 18. Si igitur naturâ
homo facere potest, quod civiliter justum, multò ma-
gis etiam intelligit, quæ ad civilem justitiam requirun-
tur: plus enim est facere quàm scire. Et unde, quæso,
tanta Alexandri Magni, Themistoclis fortitudo? Un-
de tanta Socratis, Pythagoræ temperantia? Unde tan-
ta Aristidis, Catonis justitia? Non certè ex libro scri-
pturæ, sed libro naturæ: tertium enim non datur. Na-
turæ lumen & rectæ rationis dictamen unicum illud di-
citur principium, ejus beneficio gentes honesta à tur-
pibus discriminârunt, ut adeò non opus sit, dicere: jus
naturale lumine naturæ cognosci non posse, sed ad re-
velationem recurrendum, indeque principia de discrimi-
ne honestorum & turpium petenda. Uti enim post
lapsum adhuc non quidem mirabilia, sed potius mise-
rabilia quædam rudera & reliquiæ imaginis divinæ *Ἰστέ-
ως* scilicet spectatæ in nobis supersunt: ita etiam certum,
scintillulas quasdam & favillas in intellectu nostro esse,
ex quibus honestorum & turpium discrimen tanquam
ex lydio lapide elicere possumus.

§. 5.

Secundum dubium in eo positum: quod scilicet
non

non apud omnes, sed quosdam tantum homines jus naturale videtur obtinere, totas enim nationes Cyclopicam tantum non vitam agere & tali jure, quod nihil minus quam jus est, uti, ex quam plurimis Histor: & Geograph: constat. Vulgo ad hoc dubium Moraliū Doctores Resp: jus naturale propter malam educationem, propriā culpā obliterari & extinguī posse. Responsio illa cum grano salis accipiēda, quamvis enim, quoad actum secundum, jus naturale non rarenter per malam educationem & consuetudinem præpediatur, & ejus loco aliud perversum jus adhibeatur, quoad actum primum tamen semper saluum manet & integrum, adeoque à pravo affectu non licet concludere ad naturalem defectum. Quemadmodum Sol non perit, licet nec luceat nec videatur à nobis ob interpositas nubes: ita lux animis indita semper, quamvis non luceat, cum tenebris malitiæ & affectatæ ignorantia involvitur, ut inquit Meisn: Lib: 3. de Leg: q. 1. p. 153. Nullum verò, quoad hæc nobis est dubium, quin multi inter Euribatzantes illas nationes diversum à consuetudine populi sentiant, dicētes: Video meliora, proboque deteriora sequor. Si qui autem ignorant, ignorantia illa non est invincibilis & voluntatem consequens. Nec aliud svadent perversi & contrarii eorum mores, non tollunt scilicet illi ipsum jus naturale, quemadmodum cibus dulcis, etiamsi ægrotanti amarus videatur, propterea tamen dulcedinem non amittit, aut amarus efficitur; ita jus naturale, etiamsi pravæ malè moratorum consuetudini injustum videatur, propterea bonitatem suam non amittit.

§. 6. De

§. 6.
De definitione juris naturalis magna est Auctorum
dividia. Aristot: 5. Eth: 7. ita definit: Quod ubi-
bique eandem vim habet, & non, quia ita vi-
detur vel non videtur. Burlæus haut proletariæ
alias eruditionis vir ad hunc locum putat, jus natura-
le esse ipsam æquitatem, dum dicit: Justum legale
indiget directione, quæ fit per *Δικαιόν*, sive ju-
stum naturale. Sed fallitur Burlæus. Sæpè quidem
legum defectus suppletur per (per dic: non secundum)
justum naturale, non tamen hinc illa emendatio est
ipsum jus naturale, nam in legibus positivis humanis
potest etiam id, quod deest, suppleri per alias leges po-
sitivas humanas. Gratian: d. 1. pr. dicit: Jus na-
turale est, quod in Lege & Evangelio contine-
tur, quo quisque jubetur alii facere, quod sibi
vult fieri, & prohibetur alii inferre, quod sibi
nolit fieri, &c. Ad hæc verba commendatur Sua-
rez l. 2. de leg. c. 7. n. 9. hoc modo: Dico ergò,
Gratianum non dicere, jus naturale complecti
omnia, quæ in Lege & Evangelio continentur,
neque illo modo describere seu definire jus na-
turale. Sed affirmare solùm hoc, jus naturale
contineri in Lege utique, quoad præcepta mora-
lia ejus, & præcepta duarum tabularum, & illud
etiam contineri in Evangelio, vel quæ: expressè
in eo confirmantur & explicantur præcepta deca-
logi, Matth: 5. vel quæ: virtute totum jus na-

B

turale

jurale continetur in illo principio, quod habetur
Matth: 7. quodcumque vultis, ut faciant vobis homi-
nes, & vos facite illis, & hoc ultimum fuisse, vi-
detur à Gratiano maxime intentum. Unde sic
ejus litera conjungenda. Jus naturale est, quo
quisque jubetur alii facere, quod sibi vult fieri,
quod in Lege & Evangelio continetur. Rectis-
sime dicit Suar. Gratianum non velle, jus naturale
omnia complecti, quæ in Lege & Evangelio continen-
tur. De Lege certissimum est. De Evangelio. Dic fo-
la excipi præcepta credendi & Sacramentorum, hæc
enim homo sibi relictus non intelligit; reliqua præcep-
ta ad unum omnia juris naturalis esse asserimus, Hu-
go Grotius, Vir aliàs non incelebris memoria, l. 2o
de J. B. & P. c. 2. n. 6. diversum in hoc sentit, dum
dicit: 1. Extra præcepta credendi & Sacramentorum,
esse quædam in Evangelio, quæ non sint juris natura-
lis, v. g. præceptum de concubinato, divortio, matri-
monio cum pluribus foeminis, item præceptum, quo
alii pro aliis mortis periculo nos objicere jubemur,
1. Joh. 3. v. 16. 2. Christum in tradendis præceptis, Matth:
5, non tantum interpretem agere legis Mosaicæ, quia
ipse ibidem sua præcepta opponat veterum præceptis.
Sed ut nihil dissimulemus, Helena non placet, utut pur-
purissa illita, Grotius, quantus quantus sit, erat, ut
à ventis discordibus acta Phaselus. De illis prio-
ribus: concubinato, &c. hinc nihil dicemus. De præ-
cepto illo, 1. Joh. 3. quod Grotius quarit: quis dicat
(ad illud) jure naturali nos obligari? per delirum
esse

esse videtur. Ecquid enim volunt sibi illa Gentili-
um? v. g. illud: dulce & decorum est pro patriâ
mori, quod est Horatii, item illa: Nullus est ca-
sus pro dignitate & libertate patriæ non feren-
dus, quoniam omnia commoda à patriâ acce-
pta, nullum incommodum pro patriâ grave pu-
randum. Vehementer est iniquum, vitam, quam
à naturâ acceptam, propter patriam conserva-
veris, natura cogat reddere, patriæ cum roget
non dare: & cum possis cum summâ virtute &
honore pro patriâ interire, malle per dedecus &
ignaviam vivere: & cum pro amicis & paren-
tibus, & cœteris necessariis adire periculum ve-
lis, pro Republicâ, in quâ & hoc & illud san-
ctissimum nomen patriæ continetur, nolle in
discrimen venire. Quæ omnia sunt Ciceronis.
Hæc ad primum Grotij dubium. De secundo, ut si-
mus solliciti, non opus. Plenissimè dudum ad illud
respon: Exc: Dn. Conring: in suis ad ejusdem
Grot: lib: de Ver: Rel: Christ: Annot: M.
S. Nervus respon: hic est: Christus nihil præter id,
quod iam ante juris naturalis hæc in parte demandavit.
Nec opponit se legi naturali vel Mosaicæ, sed Pharisai-
cæ legit explicationi, v. g. Pharisæica explicatio, vers.
41. erat: duo lege isthæc Mosaicâ injungi: 1. nemi-
nem diligendum præter proximum, hoc est popula-
rem, unde oriebatur Judæorum illa insociabilis viven-
di ratio. 2. odio habendum omnem inimicum, quod
B 2 meritò

meritò Christus improbat, utpote quod etiam naturali legi adversetur. Per veteres hinc intelliguntur: sunt Pharisæi & Scribæ, qui etiam seniores dicebantur; non illi, qui tempore Moſis vixerant, nam Christus inquit, odio habebis inimicos tuos, quod tamen in lege Moſaicâ non reperitur, sed hæc obiter. Martin. Bonacina, Theolog. & Jurium Doctor, Tom. 2. Theol. moral. Disp. 1. de Leg. q. 1. p. 2. n. 7. de definitione juris naturalis ita scribit: Lex naturalis est ipsamet convenientia sive inconvenientia rei cum rectâ ratione. Unde inconvenientia, quam habet mendacium vel adulterium cum rectâ ratione, ipsa Lex naturalis, quâ prohibetur mendacium vel adulterium. Item convenientia, quam habet observatio fame proximi cum rectâ ratione, est Lex naturalis, dictans, servandam esse famam. Alii DD. L. naturalem hoc modo definiunt: Lex naturalis est dictamen, sive lumen naturale nostræ rationis, quo cognoscimus, quæ faciendæ & quæ vitandæ sunt, ita sentire videtur Vazquez 1. 2. Disp: 150. c. 3. [Filiuc. tr. 21. c. 11. n. 401.] Verùm hæc definitio non videtur à priori, sed à posteriori, ut loquuntur Philosophi. Nam lex naturalis à priori videtur ipsamet rei convenientia vel inconvenientia, quam lumine naturæ cognoscimus. Dicimus nos paucis ad hæc: malè Bonacin. jus naturale definire per ipsam convenientiam vel inconvenien-

mentiam rei cum rectâ ratione : Sicut enim norma vel mensura differt ab ipsâ conditione mensurati vel habitudine , quæ per normam notificatur : ita etiam lex naturalis differt ab ipsâ , quam indicat , convenientiâ vel disconvenientiâ rei cum recta ratione. Rectius itaque H. Grot. l. c. 1. n. 10. jus naturale definit per dictamen rectæ rationis , indicans actui alicui ex ejus convenientiâ vel disconvenientiâ cum ipsâ naturâ rationali inesse moralem turpitudinem aut necessitatem moralem , ac consequenter ab auctore naturæ DEO talem actum aut vetari aut præcipi.

§. 7.

Causa juris naturalis efficiens , & quidem principalis , est DEUS. Hinc salutatur etiam lex Divina ; Ipse enim est autor , qui in creatione primi hominis eidem jus naturale inscripsit , quam Autoritatem ipsi quoque Gentiles agnoverunt , uti pluribus , si opus esset , posset nullo labore ostendi. Dubium hîc est ; utrum jus naturale à DEO sit ut Legislatore , an verò ab eodem tantum , ut primâ causâ omnium bonorum ? Quidam prius , quidam posterius accipiunt. Pars invenit utraque causas. Nos memores illius : μέτρον ἢ πᾶσιν ἀείρον , dicimus : jus naturale non solum indicare bonum vel malum , sed etiam ad illud faciendum vel omittendum obligare , tanquam lignum divinæ voluntatis , bonum præcipientis malumque prohibentis , ideoque à DEO non esse tantum ut causâ primâ , sed etiam ut Legislatore præcipientem & obligantem. Et hanc sententiam probat Suarez , l. 2. de L. c. 5.

B 3

§. 8. Cau-

jecta visus à luce indicari, quæ tamen executientibus
aut neutiquam omninò aut malè nimis cernantur.
Quam opinionem, quamvis ipse Selden, damnet, vi-
detur tamen ad alios fermè consimilis opinionis cir-
cumcelliones transire, qui scilicet intellectum quidem
animæ humanæ partem faciunt, uihilominus tamen
assistentem & perpetuò indicantem intellectum DEUM
esse volunt, à quo intellectuale lumen participet. Pro
hâc sententiâ citat Thom: 1. 2. q. 91. a. 2. legem
naturalem participationem legis æternæ defini-
nientem. Quicquid jam sit de hoc; nos contrarium
defendimus. Concedimus quidem, legem naturalem
esse participationem legis æternæ, illa autem partici-
patio non est Physica, vel totius essentialis, vel totius
integralis, vel accidentium: primum & ultimum fa-
cile patent; illud, quia aliàs Dii essemus; hoc, quia
in Deum non cadit accidens; secundum quod attinet,
dictum jam suprâ: jus naturale referri ad reliquias ima-
ginis divinæ, hæc autem imago non est quædam es-
sentia divinæ particula, aliàs non esset imago, sic bra-
chium non potest dici imago hominis, imago enim
est similitudo quædam, vel secundum omnimodam
naturæ convenientiam & æqualitatem, & talis imagi-
nis vocamine indigitatur Christus respectu Patris cœ-
lestis, vel secundum imitationem, sicut exemplatum
assimilatur exemplaritati, & hoc modo homo ad ima-
ginem DEI dicitur conditus, adeoque jus naturale non
magis participat legem æternam, quàm exemplatum
exemplaritatem, sicut ipsa anima, in quâ potissimum
imago divina consistit, non magis participat divina
attributa, quàm exemplatum exemplaritatem,
sunt

Causa efficiens proxima est natura. Protoplasto-
 rum quidem cordibus DEUM jus naturale immediatè
 inscripsisse, indubium est: Post lapsum verò non nisi
 mediante naturá id fieri asserendum, quia aliàs (censente
 Mcisn. l. 3. de L. q. 2. p. 160.) rudera illa reliquiae
 imaginis divinae appellari non possent. Quod
 enim de novo planà & ἀμέσως inscribitur, illud
 ipsum etiam nova notitia non veteris alicujus
 pars reliqua est; non secus ac novum dicitur
 aedificium, si penitus destructo veteri recenter
 aedificetur, licet veteri quodam modò correspon-
 deat, & ad formam illius exstructum sit. Joann.
 Selden. l. 1. de J. N. & G. J. D. E. c. 8. veretur
 naturam agnoscere pro causá, hinc in illo Ulpiani:
 Jus naturale est, quod natura omnia animalia do-
 cuit, per naturam intell: putat DEUM reprehendit-
 que q. Bartolum, qui eo nomine Glossam reprehen-
 dat & naturam naturatam, non naturantem sive DE-
 UM in verbis allegat. denotari velit. Dubietas hæc vi-
 ro huic absque dubio orta ex hæreticâ Judæorum opi-
 nione, quâ statuerunt, animam non esse essentialem
 hominis perfectionem, nec posse dici formam corpo-
 ris, nisi sicut nauta dicitur forma navis, &c. Unde
 putarunt, naturam in negotio juris naturalis nihil præ-
 stare, sed homines non depravatæ mentis præcepta
 juris naturalis, ex perpetuâ indicatione simul atque im-
 perio ipsius Numinis vel intelligentiæ, quam vocant,
 postremæ, id est, angeli habere non aliter atque ob-
 jecta

sunt vocabula] Bonavent: l. 2. D. 16. a. 1. q. 1. Nec
obstat nobis : DEUM immediatè ad omnes actiones
immediatione virtutis & suppositi concurrere : Con-
cursus enim ille non excludit causas secundas , hinc
dicit ille Sex Pontificum concionator , & postea Car-
dinalis , Toletus l. 1. phys. c. 3. q. 8. Concurrit
DEUS cum causis secundis juxta earum natu-
ram cum liberis liberè , cum necessariis necessa-
riò , cum debilibus debiliter , cum fortibus for-
titer , pro suâ suavissimâ dispositione universali
operando. Similia à Mornæo l. de verit. Rel.
Christ. c. 13. dicta leguntur : Mover motor primus
inferiora secundum naturam cujusque indolem,
mobiles secundum motum, immobiles secundum
stabilitatem , naturales secundum servitatem,
sensibiles secundum appetitum, rationales secun-
dum voluntatem & libertatem.

§. 9.

Materia juris naturalis est vel circa quam , & di-
citur objectum ; vel in quâ , & dicitur subiectum. Ob-
jecti nomine veniunt actus omnium virtutum morali-
um. 1. intelligitur hoc quoad præcepta affirmativa (de
negativis alia est ratio) de generibus singulorum, non
singulis generum , nam non dicitur : omnes actus vir-
tutum , neque enim omnes istos lex naturalis præcipit,
cum multi liberè sine obligatione , v. g. qui secundum
virtutem heroicam fiunt, multi etiam ex solo præcepto
humano, v. g. certo tempore & mandato Magistratus
à cibo abstinere , suscipiantur. Vid. Horn ; lib : 4.
Philos.

Philos: mor: c. 3. n. 28. 2. Intelligitur hoc tantum de actionibus civilibus, id quod innuitur vocabulo moralium. Occupatur enim Jus naturale, inquit Meisn. l. 1. de L. q. 3. p. 38. circa hemisphaerium tantum inferius, quod continet actiones externas, ex discretione honestorum & turpium deductas; non autem circa hemisphaerium superius, quod concernit actiones sacras, illuminationem mentis, conversionem voluntatis, aliasque similes, ad quas quousque penitus inepti sumus. Quæritur hæc occasione; An præcepta Decalogi sint juris naturalis? Respondetur affirmativè: Data est (in monte Sinai) lex, non, quia cordibus scripta non erat, sed quia tu fugitivus eras cordis tui, ut per legem ad te ipsum intro revocareris, ait Augustin: in Psal: 57. Huic consonat illud Luth: Tom: 4. J. G. p. 527. & 533. **G**ott hat die Zehn Gebot / welche nichts anders sind / denn das Gesetz der Natur / den Jüden gegeben zum Überflus / auff daß das natürliche Gesetz / das zuvor im Herzen ist / hiedurch erwecket würde. Dicit ita B. Vir, Decalogum nihil aliud esse, quam repetitam juris naturalis summam glossam, commentarium & signaculum, nam hinc Decalogus vocitatur lex moralis, quia scilicet circa hominum mores informandos versatur, quod etiam competit juri naturali. Conf: Buxtorf: dissert: de Decal: S. 89. quaest: an Decalogus ad nos Christianos pertineat? Cautè tamen hinc distinguitur in-

C

ter

ter decalogi moralia, quæ omnibus hominibus sunt communia, & inter ejus cerimonias, quæ Judæis tantum conveniunt, id quod diligenter inculcat B. Chemnitius, illustre ævi sui lumen, L.L. C.C. de Lege DEI par: 2. p. 27. dicens: Placuit DEO, qui in monte Sinâ decalogum promulgavit, eundem involucris quibusdam tantum ad populum Israëliticum spectantibus vestire: quæ diligenter distinguenda ab iis, quæ omnibus hominibus sunt præscripta: qualia sunt, quæ cum notitiis naturalibus naturâ insitis conveniunt: quæ in Novo Testamento ita repetita, ut etiam gentibus observanda sunt: quæ ab ipso Mose & Prophetis non tantum ad Israëlitas, sed ad omnes homines pertinere ostenduntur. Ex his datur colligere, nihil ferè discerniculi inter jus naturale & Decalogum deprehendi; sed si quid est, respectu patefactionis & aliarum circumstantiarum esse censetur. Vid. Meisn. tr. de S. B. c. 4. q. 4. n. 3. p. 373.

§. 10.

Subiectum juris naturalis est omnis & sola creatura rationalis, in quocunque etiam sit statu. Diversimodè potest homo considerari. 1. in statu innocentie ante lapsum: De hoc nullum dubium, quin homo in eo constitutus non solum perfectissimam juris naturalis cognitionem, verum etiam debitam illius implendi possibilitatem habuerit. Et sanè, si adhuc essemus in illo statu, mirum, si aliis legibus quam naturali obligaremur, neque enim esset politia, sicut hodie.

2. in

2. in statu peccati, post lapsum: in naturâ enim corruptâ, non verò, ut corruptâ, sed ut rudera quædam imaginis divinæ habente, jus naturale adhuc vigere supra ostensum. 3. in statu gloriæ post hanc vitam: neque enim ille status nos eximet ab obligatione juris naturalis, sed potius ad summum nostræ cum divinâ voluntate conformitatis fastigium perducet, erimus enim *ισάγγελοι*, angelos autem non esse ex leges conditos, satis constat; ut adeò non repugnemus, si quis has, quæ dicuntur intellectuales, creaturas ad subiectum juris naturalis quodam modò referat, hujus enim intuitu quotidie oramus: fiat voluntas tua (Domine) sicut in cœlo (ab angelis) ita & in terrâ. Fluit ex hisce, Principes non esse solutos lege naturali. Per Populum Romanum olim quidem Augustus & alii legibus civilibus soluti vixerunt, quo jure omnes etiam hęc temporis merito utuntur Reges & principes. Lege autem naturali neque Augustum neque ullum unquam Imperatorem solutum esse, solvi aut solutum iri recta dicat ratio: hæc enim lex est universalissima, & ab eo imperata, quo omnibus imperat. Valeant igitur Judices illi cercopissantes, qui Cambysi sororis conjugium appetenti, ultra citravè justum responderunt: Nullam quidem legem de conjugio cum sorore apud Persas inveniri, aliam tamen esse: quâ Regi Persarum liceat, quicquid libeat. Retiùs Antigonus, Macedonum Rex dicenti: Omnia Regibus justa & honesta esse, sunt per Jovem, respondit, Barbarorum duntaxat Regibus.

C 2

At

At nobis ea tantum honesta sunt, quæ honesta
sunt, & ea tantum justa, quæ justa sunt.

§. II.

Dicuntur th: præ: solam creaturam rationalem esse Subjectum juris naturalis. Excludimus igitur. I. herbas & plantas, quæ, quamvis vitæ præditæ, immutabilem à naturâ præscriptum ordinem & necessitatem observent, hominis usui inserviant, & hac ratione divinam gloriam nullo quasi ore, sicut opus dicitur laudare artificem, materiam scilicet laudis præbendo, personent, non tamen propterea jure naturali obligantur. II. Excludimus bruta, I. enim ipsis non competit ratio, cujus beneficio Jus cognoscitur, ubi autem non est legis cognitio, ibi neque prævaricatio. 2. brutorum actibus non competit bonitas vel malitia moralis, sic minus rectè Delphini Aliano l. 2. de an. cap. 8. dicuntur justis, sed quæcunque de illis propalantur, umbracula tantum & vestigia virtutum, juxta decisionem Arist. l. 8. de hist. an. c. 1. pronuncianda. Et inde etiam malitia ipsis non competit, v. g. inquit Poëta:

————— Coeunt animalia nullo
Coetera delicto, nec habetur turpe juvenæ
Ferre patrem tergo, ————

Ideoque jure catamidiandus, qui cum Hilarione onagræ sui gregis ducem ob pomarium devastatum stare jubet, & baculo ipsius latera tundens, dicit: Quare comedis, quod non seminasti. Bruta poenam nullam dant. Nec obstat, quod DEUS Exod: 21. v. 25. bovem cornuperam, & Lev. 20. v. 15. 16. brutum, quocum quis
rem

rem habuit, occidi iussit: fit enim hoc in detestationem
criminis & abolitionem memoriae, nec ulla hic magis
habetur ratio, quam ubi canis, simia, gallus ac vi-
pera culeo, ex jure Rom. veteri L. poena. 9. D. de
L. Pomp. de part. ac inst. de publ. jud. §. alia
deinde. cum parricidâ, [qui ei simillimi erant] in-
futi, in mare aut amnem projiciebantur, dicente J.
Selden. l. i. de J. N. & G. c. 4. Similiter dicitur de
annuo apud Romanos canum supplicio & anserum
honore. Non factum hoc in anserum, clangore suo Gal-
los Capitolium occupaturos prodentium, honorem &
præmium; canumque non latrantium poenam & igno-
miniam, sed ut tum diligentioris custodiæ ac beneficio-
rum erga Rempublicam præmia, tum rerum sociordius
gestarum poenæ, velut in schemate quodam seu apologo
quotannis civibus ostentarentur. Et quid multis? Non
magis bruta puniuntur quam in animata quædam, v. g.
libri hæreticorum aut mala medicamenta, quæ ad evi-
tanda futura mala perduntur & Vulcano traduntur. Præ-
ter ceteros itaque se expediunt, qui dicunt, jus naturale
impropritiim & analogicè brutis competere, quicquid e-
nim in ipsis invenitur, tantum naturalis instinctus vel in-
clinationis nomine gaudet. Optimè in hanc scenam pro-
ducitur Plato, dicens: Natura rem unamquamque
perfectissimam facere voluit, ideoque in animâ ve-
getante sensus, in sentiente rationis, in hac divinæ
mentis simulachra expressit. Liquido nunc ex his se-
quitur, stramineam esse quorundam collectionem: hoc
vel illud brutis cum hominibus est commune. Ergo est
jus naturalis. A 7° naturale esse non v. c. ad jus natura-

le; alias etiam edere, bibere, dormire, alvum exonerare, &c. quæ etiam sunt naturalia nobisque cum brutis communia, essent juris naturalis. Singulis rebus DEUS naturales quosdam instinctus indidit, qui sunt iis velut leges. Sic apibus innata natura mellificandi, quâ purissima mella stipant, & dulci distendunt nectare cellas. Formicæ inest natura grana colligendi, dum ore trahit, quodcunque potest, atque addit acervo, quem struit haut ignara ac non incauta futuri. Sed instinctus illi jus naturale non constituunt. Concludimus verbis J. Selden: l. cit: c. 5. dicentis: Neque est omnino, cur alterius eorum alicujus speciei actus solitos actibus alterius (atque hos multipliciter diversissimos esse scimus) hæc in contemplatione omnino anteponeremus, nedum cur ex individuorum aliquot exemplis obscurissimis, quod faciunt nonnulli, jura aliqua naturalia expiscatum iremus.

§ 12.

Indaganda nunc forma juris naturalis. Suarez. l. 2. de L. c. 5. duas affert sententias de formali ratione juris naturalis. Prima est: jus naturale esse ipsam naturam rationalem secundum se & ratione suæ essentiæ, prout scilicet est fundamentum honestatis naturalis. Secunda est: jus naturale esse vim quandam naturæ, quam habet ad discernendum inter operationes convenientes & inconvenientes illi naturæ: quam rationem naturalem appellamus. Hanc opinionem Suarez utroque pollice dignatur, Sed nos neque priorem neque posteriorem satis tutam dicimus. Sicut enim forma & anima legum
posi

positivarum est voluntas legislatoris, quia lex essentialiter pendet in suo esse ac institutione ab intentione legislatoris: nam licet ille proferat verba de se sufficientia ad præcipiendum, & cum omnibus exterius requisitis ad constitutionem legis, si non habeat intentionem ferendi legem. non feret illam, nec illa erit vera lex, ut fatetur ipse Suarez l. 3. c. 20. n. 3. Ita etiam legis naturalis forma non solum est quædam naturæ vis, quam habet at discernendum inter operationes convenientes & disconvenientes illi naturæ, sed est talis vis, quæ dicitur, quædam ut honesta esse facienda, quædam verò ut turpia fugenda. Et hæc ratione dictamen illud (quod est quasi voluntas) rectæ rationis juris naturalis forma dicendum.

§. 13.

Fines juris naturalis à Meisn: l. 1. q. 3. p. 45. & seq. recensentur quatuor. 1. DEI inquisitio. 2. quæ sit veneratio. 3. honesta conversatio. 4. inexcusabilis damnatio, hic finis, quia ipsi Meisnero dicitur finis per accidens, planè potest omitti, particula enim eis in verbis illis, *eis τὸ εἶναι αὐτὲς ἀναπολογητὰς*, Rom, 1. v. 20, unde finis hîc eruitur, non *τελικῶς*, finaliter, sed *ἐκβαλικῶς*, eventualiter intelligenda: vel, si finem denotat, non sumitur moraliter pro fine motionis agentis, sed physice pro fine terminationis rei. Non tacendus hîc quorundam error, qui juri naturali finem supernaturalem tribuunt & dicunt: Gentilium quosdam solâ lege naturæ esse salvatos, Quæ sententia placuit olim Monacho Britanno, Pelagio & ejus sequacibus, quos contra scripsit, August: l. de nat: & grat: c. 1. & 9. lib: 4. contra Julian:

Julian: c. 3. it: lib: i. ad Bonif: c. 21. Etsi enim naturalis legis transgressio ignoratâ omni lege supernaturali sufficit ad æternam damnationem, ejusdem tamen observatio non meretur æternam salutem, ratio est, quia nemo sine salvificâ DEI cognitione salvatur, ad huc Meissn: l. 3. de L. q. 4. p. 187. & seq. Gentilibus autem salvificam DEI cognitionem quis tribuat? Θεότητα vel ὄν quidem agnoverunt, non autem Θεότητα vel πένειν. At inquis: cur Gentiles dicuntur Paulo ἀναπολόγητοι, ἀναπολογία illa videtur supponere perfectam DEI cognitionem & sufficientiam salutis media? Respond: ἀναπολόγητοι dicuntur Gentiles, non quod illa DEI cognitio, tum ex creaturis hausta, tum in sita ipsis ad salutem posset sufficere, sed quod debuerit esse quædam manu ductio ad uberiores & salvificam DEI cognitionem in verbo propositam & revelatam, quâ ipsi tamen quærere neglexerunt, inquit Magnif: Dn. D. VVeller: in Comment: super h. l. p. 76. Inquis porro: fecerunt tamen Gentiles, quoad potuerunt & debuerunt, ea, quæ sunt legis, si non totam: post lapsum enim totam legem impossibile est impleri. Resp: rectè dicitur impossibile, defectus itaque ille aliunde, nempe ex revelatione (merito Christi fide apprehenso) est supplendus & compensandus, quod quia à Gentilibus non fit, bona opera nihil ipsis proficiunt. Sicut enim Armand: de B. V. tr: 2. c. 126. p. 238. inquit: Quædam sunt à Spiritu Sancto, quæ non sunt cum Spiritu Sancto: quædam sunt à Spiritu Sancto & cum Spiritu Sancto: quædam sunt cum Spiritu Sancto, & non à Spiritu Sancto: quædam nec sunt à Spiritu

tu

tu Sancto, nec cum Spiritu Sancto; Ita nos dicimus:
Gentilium opera esse quidem à Spiritu Sancto, propter
deformitatem tamen concomitantem (scilicet Theolo-
gicam) non esse cum Spiritu Sancto. Hinc magni etiam
Theologi opera illa peccata dicere non erubescunt. Hæc
est summa delicti, nolle agnoscere, quem ignorare non
possis, dicit Cyprian: de Idolor. vanitate.

§. 14.

Proximus juris naturalis effectus appellatur moralis
(quibusdam dicitur naturalis, non quod moralis non sit,
sed ut distinguatur à civili) in conscientia obligatio. Qua-
lis hæc obligatio sit, explicandum. Obligat enim jus na-
turale non solum ad actum, verum etiam ad modum
virtutis. De legibus civilibus certum quidem, illas inter-
dum impleri per actum, qui aliquid mali admixtum ha-
bet. De jure naturali verò aliter statuendum, Illius ad ob-
servationem requiritur, ut actus simpliciter sit bonus,
nempe materialiter & formaliter. Vid: Suarez. l. 2. de
L. c. 10. Deinde jus naturale non solum ad culpam, ve-
rum etiam ad poenam obligat. De culpâ res extra aciem,
nam scelus intra se tacitum, qui cogitat ullum, fa-
cti crimen habet, cedò si conata peregit, inquit Ju-
ven: Sat: 13. De poenâ quod restat; Disting: inter digni-
tatem sive reatum poenæ; & inter actualem poenæ infli-
ctionem. Dignitatem sive reatum poenæ jus naturale im-
mediatè dicit: simul ac homo culpam contraxit, poenâ
se dignum judicat, ibi oritur metus & angor conscien-
tiæ, ut prodromi & satellites poenarum, semper enim
præsumit sæva perturbata conscientia, Sap: 17. v.
11. & DEUS antequam punit, mentes scelerato-
rum terret, ait Lycurg: contra Leocr. Hinc illæ
D Gen.

Gentilium quarimoniz: Multa miser timeo, quia feci multa protervè; Exemplique metutorqueor ipse mei, & similes. Notandum tamen hie, jus naturale dignitatem poenæ dictare, non ejus quantitatem vel modum taxare: Hæc taxatio fit aut per legem æternã DEL, maximè quoad poenam vitæ futuræ, aut per legem positivam, quoad poenas, quæ in hæc vitã & humano foro imponuntur, ut loquitur Suarez. l. 1. c. 15. De actuali poenæ inflictione dicendum; illam jus naturale non nisi mediatè, mediante scilicet judice exigere. Intelligitur autem hoc de poenã corporis externã, quis enim internam animi poenam neget esse actualem, utpote quæ multò sævior illis, quas & Cæditius gravis invenit, & Rhadamantus juxta testimonium Juven: Sat: 13.

§. 15.

Dividitur jus naturale. I. In universalissima & prima atque per se nota principia, v. g. bona sunt facienda, mala vitanda: & in conclusiones ex principiis, vel per paucas vel per plures, evidentes tamen ac necessarias illationes deductas, v. g. justitia est servanda, parentes honorandi. Illa intimentur communiter jus naturæ primarium, hæc secundarium. Vid: M. Bonacin: Tom: 2, Theolog: Moral: Disp: 1, de L. quæst. 1, p. 3, n. 8. & Autores ibid, cit.

§. 16.

Diximus jus naturale secundarium deduci ex primario, tanquam conclusiones ex præmissis. Idem etiam videtur affirmandum de jure Gentium, suboritur itaque quæstio: quomodo quoad hoc differat jus Gentile à jure natu-

naturali secundario: Respond: Dupliciter deducitur aliquid ex jure naturali, uno modo, ut conclusio ex principiis, sic jus positivum non oritur à jure naturali, præmissis enim existentibus necessè est conclusionem sequi, sed cum justum naturale sit semper & ubique, hoc non competit jure legali vel positivo: & adeò necessè est, quicquid ex jure naturali sequitur quasi conclusio, sit justum naturale, sicut ex hoc quod est, nulli est injustè nocendum, sequitur, non est furandum, quod quidem ad justum naturale pertinet. Secundò per modum determinationis, sic omnia justa positiva vel legalia ex jure naturali oriuntur, sic furem esse puniendum, est justum naturale. Sed quod sit etiam puniendus tali vel tali pœnâ, hoc est legis positivæ, inquit Thom: in Commentis suis, quæ extant Tom. 5 ad 5. Eth. 7. lect. 12. Eandem responsionem repetit Suarez. l. 3. de L. c. 21. n. 10. Ex quibus patet, quomodo jus Gentile à jure naturali distinguitur. Paucis totam rem effert Arist. 5. Eth. 7. his verbis: Jus naturale est, quod ubique eandem vim habet, & non quia ita videtur vel non. Legitimum verò, quod à principio quidem nihil interest, utrù sic fiat an aliter, quando verò fuerit institutù, interest. Nempè determinatio, antequam fiat, est indifferens: jus verò naturale, non nisi circa necessaria versatur.

§. 17.

II. Dividitur jus naturale in præcepta affirmativa & negativa. Hæc, quia malum prohibent, semper & pro

D 2

semper

semper obligant. Illa verò, quia bonum imperant, non
æquè. Dicuntur quidem etiam semper obligare, sed tan-
tùm quoad speciem actus, non quoad exercitium, v. g.
pauperibus non omni omninò tempore est benefacien-
dum, non major enim debet esse benignitas quam facul-
tas, sed tantùm, quando occasio vel necessitas poscit, &
facultas nobis non deest. Hinc, qui fame confe-
ctus est, non tenetur emendicatum panem alteri porri-
gere, in pari enim causa potior est conditio possi-
dentis, habet Jctorum brocardicum.

§. 18.

III. Dividitur jus naturale secundùm hominis incli-
nationem in tres gradus: 1. Est homo individuum quod-
dam ens, & ut sic inclinatur ad conservandum esse & be-
nè esse, omnis enim natura est conservatrix sui, juxta
Cic: l. 2. de fin. Hinc oritur lex naturalis: Proprium
est conservandum, vis vi repellenda, suicidium fugien-
dum, primùm enim bonorum est, proprium esse in indivi-
duo. 2. Homo est ens corruptibile sive mortale, & ut sic in-
clinatur ad speciem suam ab interitu vindicandam, ali-
udque individuum generandum, Hinc maris & foeminæ
conjunctio, prolis procreatio, educatio omnisq; ⁵⁰⁹⁷⁷
parentum erga liberos horumq; erga illos. 3. Homo est
rationalis, spiritualium perfectionum particeps, & ut sic
inclinatur ad DEI cultum, proximi commodũ & cuncta
honestà. Notandum verò, priores duas inclinationes non
simpliciter nobis considerari, ut sic, sed ut inquit Suarez.
l. 2. de L. c. 8. n. 4. Quatenus aliquo modo de ter-
minatæ & elevatæ sunt per gradum rationalem.
Nam si considerentur ut merè naturales vel ani-
males, potiùs frænandæ sunt ad virtutem assequen-
dam,

dam, ut dixit Aristot: 2. Eth: & optimè Chrysoft:
homil: 13. versus finem: tamen regulabiles per re-
ctam rationem singulis respondent propria & ac-
commodata præcepta. Hisce consona tradit etiam
c. 17. n. 6. & 7. Quæ omnia benè observanda, ut intel-
ligamus, non omnia naturalia esse juris naturalis, uti nec
omnia, quæ sunt contra naturã, repugnant juri naturali.

§. 19.

IV. Dividitur jus naturale in positivum sive præ-
cipiens, v. g. religio erga DEUM & pietas erga proximum
non dicitur permissa, sed præcepta: & negativum sive
non prohibens. Et huc pertinent exempla de libertate &
rerum communione. Dicunt quidam: quædam præcepta
juris naturalis esse pro certo rerum statu, & non simplici-
ter, hæc ratione communem rerum usum & libertatẽ
naturalem fuisse ante lapsum tempore naturæ integræ.
Quod si ita intelligunt, ac si post & per lapsum præcepta
illa sint mutata, à veritate abluunt: Jus naturale enim
intrinsecè tam quoad conclusiones & partes, quàm quoad
principia & totalitatem, omni tempore est immutabi-
le. De præceptis negativis, res in omnium ore & oculis, il-
la enim obligant semper & pro semper, ideoque in omni
statu. Affirmativa autem, quoniam non obligant pro
semper, fieri potest, ut in statu quodam occurrant occasi-
ones quædam præcepta exequendi, in alio verò aliæ; quod
non satis est, ut lex dicatur esse diversa. Sicut enim in statu
naturæ corruptæ aliud est tempus pacis, aliud belli, in qui-
bus diversa præcepta observanda sunt: & medicina alia
præcepta tradit pro infirmis, alia pro ægrotis, & tamen
propterea regulæ medicinæ in se non mutantur, sed mul-
tiplicantur, & quædam nunc deserviunt, nunc aliæ; ita jus
naturale idem existens, aliud præcipit in tali occasione,

D 3

aliud

aliud in alia, nunc obligat, & non antea vel postea, sine sui mutatione propter materiz varietatem, vid, Suarez. l. 2. de L. c. 8. n. ult. Cui placet, potest etiam hic applicare distinctionem illam Metaphysicam, inter mutabile & variabile. Non itaq; putandum, jus naturale diverso naturæ statu, adimendo libertatem rerumq; communionē, mutatum. Videndum i. de communionē rerū, (Maximū enim hæc exempla usum habent,) Protoplastos in statu innocentiz nullam habuisse rationem familiaritatis, certum est; erant omnia ipsis communia, velut non eratum plurium patrimonium. Quæritur itaq; quomodo præceptum de furto sit juris naturalis & perpetuum, viderur enim, furtum præsupponere rō meum & tuum, hoc est, proprietatem & dominium ex naturā rerum ortum, hoc autem in statu innocentiz neque locum habuit, neq; fortean habuisset. Respondemus. Excell. D. Johann: à Feldē in suis in H. Grot: de J.B. & P. annot: p. 94. & 95. inquit: Nos dicimus, dominium ortum esse ex naturā rerum, quibus ad vitam utimur; quædā enim ita comparatæ sunt, ut iisdem uti nequeamus, nisi alios excludamus à facultate habendi, adeoq; eæ quantæ quantæ sunt, nostri & non alterius gratiæ esse incipiant. Quod ipsum in initio hujus S. (2. sc, in l. 2. c. 2.) Autor fatetur; quando dicit; quod quisq; arripuisset, id ab eo eripi sine injuriā non potuisset. Quod autem sine injuriā eripi nequit, speciem habet rei sub dominio existentis. Atque adeò, dum Autor communionē juris naturalis adstruere conatur, dominium quoddam probat. Et hæc ita se habent circa ea, quæ sponte nascuntur: in iis, quæ curâ

cūrā indigent, necesse est, proprietatē domini-
umq; dari. Quod ita probamus: liber enim homo
nihil alterius gratiā facit temerē: suū ergō esse de-
bet, cujus curam habet: alterius gratiā frustra la-
borare, servile est & querelas parit. Apparet ergō,
necessariō dominium dandum, ut injustum tolla-
tur, & quidem rebus, quibus ad vitam utimur, exi-
gentibus. Quare & dominiū à naturā est: id enim
naturaliter est justum, quod ex ipsā naturā rerum,
ad quam eā propensā sunt, cognoscimus. Hæc sup-
pediant nobis responsionem ad quæsitū. Nempè distin-
guimus inter dominiū, quod dicitur quoad rerum usut-
pationem, & inter id, quod dicitur quoad rerum posses-
sionē: illud in statu innocentie omnium calculis obtinu-
it, usus enim universalis juris fecit tunc ex communi pro-
prium, & fuit vice proprietatis, id quod similitudi-
ne intelligi potest eā, quæ est apud Cic: de Fin: 3.
Theatrum cum commune sit, rectē tamē dici pot-
est, ejus esse eum locum, quem quisque occupārit,
scribit Grot: l. c. Dominium autem, quod dicitur quo-
ad rerum possessionē, in statu innocentie non fuisse, con-
ceditur, neque enim id par illud hominum innocentium
desiderabat. Alia autem quæstio est, annon in statu inno-
centie, crescente hominum multitudine, divisio rerum
potuisset institui? Respond: quod sic: Creavit enim DEUS
in statu innocentie hominem, non ad otiosam vitam, sed
ad laborem (labor enim absolute loquendo, nō demūm
per lapsum introductus est, sed molestia, quam nunc ex
labore percipimus, in statu autem innocentie non perce-
pissimus, dicitur pœna peccati) liber autem homo nihil
alte-

alterius gratiâ facit temerè, Suum ergò esse debet, cujus
curam habet; & quivis ergò laboris sui fructus in statu
innocentiæ sibi etiã quoad possessionem, jure & salvâ
morum honestate appropriare potuisset. conf: Suar: l.
2. c. 14. n. 13. Hisce præsuppositis, dicimus: Præceptum
de furto utiq; in statu innocentie præsupposuit dominiũ,
dominium scilicet, quoad rerũ usum, quamvis non quo-
ad possessionem. Hinc est, quod Grotius, propria vine-
ta cædens, l. c. fatetur: Quod quisq; sic arripuerat, id
ei eripere alter, nisi per injuriam, non poterat. Et ita
concludimus: Divisionem rerum esse juris naturalis ne-
gativi. Quod dum asserimus, ne yegò quidem divisionem
juri gentium adscribentibus repugnamus, ut in ipso con-
flictu ostendemus. Pariter dicendum de libertate. Natu-
ra quidem ab initio omnes proclamavit liberos, nihilo-
minus tamen ordo quidam inter eos fuisset, (ordinem e-
nim inter ipsos quoque angelos esse credimus) ita, ut, si
quis ordini illi resistere voluisset, absq; crimine non resti-
tisset, sed æquè ut hodiè cogi potuisset. Quod itaq; nulla
tunc fuit coactio, quæ tamen in hoc statu maximè neces-
saria, ratio est, quia quilibet honestatis repagulis fractis,
ambitionis viro inflatus, statim post lapsum alteri bene-
monenti non voluit subesse, sed præesse, hinc orta sunt li-
tigia, & opus fuit iudicibus, qui litibus decidendis essent
& unicuiq; suum tribuerent. Et ita servitus introducta.
Consectarium ex his deducitur: Vesa nam hoc ævo Inde-
pendentium esse doctrinam, qui imperandi libidine pa-
rendiq; contumaciã tanquam cestro perciti specioso fa-
vorabilis libertatis prætextu Magistratum suum, utpote
cujus potestati juri naturali repugnare somniant, regno
& vitã extorrem reddunt. Dum vitant stulti vitia, in
contraria currunt; dum minus vitant, major incurrunt:
dum

dum captivitatem detrectant, in effrenatam licentiam vincu-
lorum & carcerum genetricem se præcipitant: dum à minori
Tyrannide sibi cavent, majorem affeant & introducunt, quã
rationem verbis Italicis profert in causã Florentinorum Gui-
do Anton: Vespuc: lib: 2. Hanc ipsam rationem intendit
Autor Defen: Reg: c. 5. p. m. 143. & 144. dum scribit: Nun-
quam talis exitus, quo vitæ Regis aut Regentis vis in-
fertur, solet evenire, nisi cum seditionibus turbulentis,
quæ populum dividunt & in factiones scindunt. Ut au-
tẽ ex turbis ea violentia nascitur, ita per turbas promo-
vetur, & nil nisi turbas post se trahit, ex quibus dissipa-
tionem pro congregatione consequi necesse est, & po-
stremò interitum totius Reipublicæ, qui dissipationem
semper sequitur, ut salus & incolumitas congregatio-
nem, &c. Quinimò, quamvis etiam Imperans sine Reipubli-
cæ detrimento tolli possit, nihilominus tamen semel ad guber-
nandum admissus debet retineri. Ut enim Pater naturalis
(notante A. Def: Reg: l. c. p. 145.) non desint esse pater,
quãvis in liberos jus patriæ potestatis severius exerce-
at; sic Rex, qui Imperiũ in subditos durius exercet, non
perdit appellationem Patris patriæ, ut ait Justinianus.
Non quidem sumus nescii, Joann: Milton: in def: suã pro
pop: Anglic: c. 1. p. 3. ad simile hoc varia & mirima reponere,
dicit enim: Pater & Rex diversissima sunt: Pater nos
genuit, at non Rex nos, sed nos Regem creavimus. Fe-
rimus Patrem, morosum etiã & durum, ferimus &
Regem; sed ne Patrem quidem ferimus Tyrannum.
Pater, si filium interficit, capite poenas dabit, cur
non item Rex eadem justissimã lege tenebitur, si popu-
lum, id est, filios suos perdiderit, præsertim, cum Pater,

E

ut ne

ut ne Pater sit, efficere non possit, Rex facile possit, ut
neq; Pater sit, neq; Rex. Sed respondetur 1. Omnibus simi-
libus inest quædam diversitas. 2. Meracum est figmentum, nos
Regem creare vel constituere. DEUS constituit, uti etiam Gen-
tiles fatentur, & sacrarum literarum pandectæ testantur. Nos
applicamus personas potestati, quam DEUS conferre decrevit:
sicut speculum applicamus lumini, quod à Sole in speculum in-
fluit. 3. Milton: quæstionem de jure solvit facto, dum dicit: sed
ne patrem, &c. & ita litem lite solvit. 4. Concedimus, Re-
gem eadem lege justissimâ teneri, Sed quærimus ex Milton: cui
pater poenâ det? nisi forte Melitide aut Chorœbo stultior sit,
respondebit, superiori, non filio. Si itaq; pater à filio non potest
puniri, Pater patriæ etiam subditis poenam non dabit, sed soli
DEO. 5. Utrum pater, ut ne pater sit, efficere non possit, consu-
lat Milton; JCos. 6. Regem facere posse, ut neq; pater sit, neq;
Rex, ambigüè dicitur, ut in conflictu ostendemus. Et hæc pro
re natâ. Restat adhuc unum, & quidem nobile exemplû divisi-
onis datæ. Communiter dicitur: Conjugium, procreationem
sobolis esse juris naturalis. Quæritur itaq;: An conjugium ca-
dat sub præcepto, id est, utrû sit juris naturalis positivi, an verò
negativi? Quidam desciscentes à fide, attendentes spiriti-
bus ac doctrinis Dæmoniorû, ut Paul: 1. Tim: 4. loquitur,
prohibent contrahere matrimonium. Scholastici contē-
dunt, matrimonium cadere sub præcepto, uti videre est apud
Lombardum, Thomam, Dionysium Carthusianum,
& alios, id quod tamen confuse sive suppositione Logicis con-
fusâ dictâ explicant, hoc modo: ut quidē dictum sit generi hu-
mano; crescite & multiplicamini, ita tamen, ut latis sit, si per
aliquos species humana propagetur, & non cogantur omnes
operam dare liberis procreandis, uti eorum mentē Jesuitæ
Bellarmin: de Euchar: cap: 25, interpretatur. Vid: hæc de re
Excell:

Excell: Dn. J. Frischmuth, Patronus atq; Promotor no-
ster summè colendus, Diff: 2. de 7. Noachi præc. S. 9.
& seq. ubi ad oculum demonstrat, verba illa: Crescite & mul-
plicamini, non tam præceptum, quàm benedictionem matri-
monii designare. Dicimus igitur, præsertim hoc tempore, quo
genus humanum satis multiplicatum, matrimonium non esse
juris naturalis positivum, sed eum, qui donū habet continentia,
salvâ morum honestate posse coelibatum eligere, abstinere
enim non tantum in se nihil habet vitii, verum etiã lau-
dè magnæ castitatis accipit, scribit, Conring: in Annor:
ad H. Grot: de V. R. C. Observandū tamen, nos matrimo-
nium, quod dicimus esse juris naturalis, hîc non considerare in
esse naturæ, quatenus denotat conjunctionem corporum, etiã
bestiis communem, sed in esse moris, quat: involvit fidem, quâ
non tantum foemina mari, juxta falsam Grot: sentent: l. 2. de
J. B. & P. c. 5. n. 9. sed etiam masfoemina (Grot: scribit femi-
næ, putat enim, foeminas nihil aliud esse, quàm femina, instru-
strumenta & pedisequas libidinis) se obstringit, & quat: impli-
cat honestatem vel turpitudinem moralem, quam implicari
posse patet, quia ob matrimonium vel laudamur vel vitupera-
mur. Papæorum verò coelibatum quod attinet; ille merito ex-
punicandus, quippe est à matre fornicationum & abomi-
nationum terræ pessimo fine introductus, & ne quidem coe-
libatus nomine dignus, qualis enim sit, ingenuè expeditorat
Domin: de Sot: l. 7. de J. & J. q. 6. a. 1. ubi inquit: Fate-
mur, castitatis votum non esse observatu facile. Et a-
gnosimus insuper, in privatis ædibus nō usq; adeò tu-
tè servari posse ejusmodi votum, quàm in Monachorū
claustris, neque verò inficias imus, crebros esse in clero
concupinarios & adulteros. Castum coelibatum! De fumo

tenditur ad flammam. Nunquã desinit interna nostri corporis a EVA, ac coæva fragilitas, virilem partẽ, nempe rationem tentare, ut loquitur Fr. Piccolom. Philos. moral. gr. 3. c. 5. Malum itaque malo non medicandũ, sed remedium applicandum, matrimonium. Qui tentationum procellas cum difficultate tolerant, conjugii portum petãtis melius est nubere, quã uri, rectissimẽ suadet Gregor. l. 12. moral. Nec obstat, quod Conjugii osiores impudenter & imprudenter urgent: actum matrimonii esse impurũ, quia remotum ab arbitris cubile requirat, & ita lucem fugiat. Non est impurus, quia, quicquid bonum est in se, bonum etiã est in fieri, inquit Petr. Paludan. 4. D. 26. q. 2. a. 1. Quod autem jam post lapsum verecundia in actu illo secretum quærit, inde non sequitur turpitude moralis & culpabilis, sed naturalis & pœnalis, qualis oritur, quando vesica vel alvus est exoneranda, ut loquitur Augustinus. Et hinc inquit Beat: Lutherus in comment: suo in Genes: ad verba illa: Non est bonum, &c. ante lapsum in actu illo non minorẽ fuisse honestatem, quã in capiendo somno, cibo, potu cum uxore. Conf: Bonavent: 2. a. 22. q. 4.

§. 20.

Affessor justitiæ & supplementũ legis dicitur æquitas. Quæritur de hãc, an etiam competat juri naturali? Quidam absolutè negant. Contrariũ non pauci defendunt, Nos dicimus: Jus naturale dupliciter posse spectari. 1. Secundum se, ut est naturale, & à rectã ratione dictatur. 2. Prout per legem aliquã scriptam certis verbis exprimitur, 1. modo non admittit æquitatẽ, æquitas enim supponit defectum ex universalitate legis ortum. ius naturale autem non absolutè in universale, prout potest deficere, à rectã ratione dictatur, sed prout certis circumstantiis

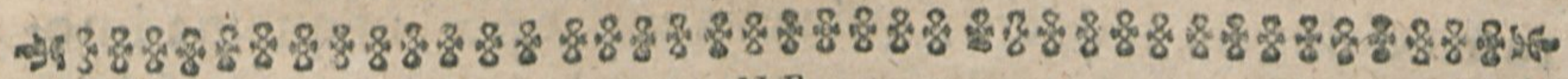
tiis affectum justitiæq; & charitatis conditionibus munitum,
aliàs non esset diætamen verum. 2. modo jus naturale æquita-
tem admittit, admittit enim non ut naturale, sed quatenus ad-
mixtum habet aliquid positivi, v. g. publico cultu DEUM vene-
rari est juris naturalis, ideoq; æquitatem nō admittit: certis ve-
rò ceremoniis hoc vel illo die DEUM venerari est juris positivi,
ideoq; circumstantiarū conditione æquitatē recipit. Hinc ex-
cusantur Maccabæi, die Sabbathi propter vitæ periculum pu-
gnantes, 1. Maccab. 2, vid, Suar, l. 2. de L. cap. 16. num. 6, 7, 16.

§ 21.

Vidimus de æquitate. Quæritur nunc etiam, an circa jus na-
turale dispensari possit? Respondetur abnutivè sive de homine
quæras sive de DEO. Pontificii quidam, ut caput Suum, Papam
pro more extollant, solum eum inter mortales circa jus natu-
rale dispensare posse deprædicant: quidam tamē ex iis negant,
Utriusq; sententiæ Patronos recenset Martin: Bonac: loc: sup:
cit. Viderint illi, quomodò convenient. Ipsissima Divina Ma-
jestas ne quidem dispensare circa jus naturale potest. Dispen-
sare enim est permittere & approbare actum secundum
omnes suas cōditiones, tam formaliter quàm materiali-
ter legi contrarium. Quomodò jam DEUS dicitur permitte-
re & approbare actum legi contrarium? Nullo modò. Si enim
faceret, contra justitiam ageret, quod ipsum refertur inter ab-
solutè DEO impossibilia. Sicut enim, quod verum est, non
potest non verum esse; ita, quod per naturæ vocē, ut ita
loquar, vetuit DEUS, non potuit non vetuisse, vel quod
idem est, non potuit hoc tanquam licitum, concedere,
inquit Conring: l. super alleg: & sicut, ut bis duo nō sint
quatuor, ne à DEO quidem potest effici: ita nè hoc qui-
dem, ut quod intrinsecâ ratione malum est, malum non
sit, dicit Gro: l. 1. de J. B. & P. c. 1. n. 10. p. 4. Conf. Suar

11. de L. c. 15. Nec obstat, quod DEUS sit Auctor iuris naturalis,
Etsi enim, ut rectè resp: Albert: Lex superior tollit infe-
riorem, si diversa inter se sint, fieri tamen id non potest,
quando inferior directè est exemplar superioris. Talis
autè est lex naturalis, ex ipsâ enim lege æternâ DEI qua-
si transcripta est, ut ait Augustin: l. 2. de ord: c. 8. & l. 83.
qq. quæst: 53. notante Horn: l. 4. Phil: Mor: c. 3. n. 37. Sed
inquis, quid dicendū de Loc: Gen: 22. v. 2. Exod: 12. v. 36.
Ose: 1. v. 2. item de Polygamiâ Patriarcharum. Respond. 1:
in genere verbis Bonavent: l. 4. d. 33. l. c. n. 21. DEUS nō
facit contra jus naturale, scilicet quod ordinat in ipsum,
sed contra jus naturale, quod ordinat in proximum, nō
tamen contra, sed supra facit. In specie respondetur ad
Gen: Loc: Mandavit DEUS Abrahamo immolationem Isaac,
ut autor vitæ & mortis, qui propter peccata poenam mortis,
tam piis quàm impiis, justè, quando & per quem vult, infligit,
& usus est Abrahamo, ut instrumento, ideoq; priorem illâ sen-
tentiam, de non fundendo sanguine humano, DEUS actualiter
nec mutavit, nec illi contrarium Abrahamo seriò præcepit, sed
tentavit eum ad bonum finem, tum respectu sui, ut ostenderet,
se requirere ab homine obedientiam, ut ut præcepta sua nobis
videantur contraria, tum ipsius & filii Isaac, ut virtus utriusq;
innotesceret, vid. plur, Rever, Dn. D. V Valth: Harm: sup:
h. l. Ad loc. Exod. Resp. Manichæi furtum, teste Epiphaniō
hær: 66. malo, quē furerunt, DEO acceptum retulerunt. Ab-
deritica hæc mentis sententia, Dicim⁹ nos: DEUS omnium re-
rum Dominus, in cuius manu est transferre dominia rerum, à
quo, in quem vult, vasa Ægyptiaca nō planè, ut res alienas, sed
ut loco mercedis, quam Ægyptii non persolverunt, debitas ex-
hibuit. Hinc inquit Laud: V Valth. Harm. super h. l. Ex ju-
re ipsi

re ipsis debebantur bona, Ægyptii enim eos per annos
fermè centum durissimâ servitute oppresserant, veluti
mancipia, debitaq; laborum mercede defraudaverant,
quam mercedem nunc retulerunt divinitus adsignatâ,
quod si enim in foro civili non judicatur esse furtum,
quando Magistratus debitori justam solutionem dene-
ganti tot bona vi justè adimit, ut creditori satisfieri pos-
sit, quâtò minùs hæc æquissima DEL dispositio furti ac-
cusunda? Ad loc. Os, variè quidē ab Interp. respondetur, Nos
urgemus & *ἠντιὸν* dicentes: Prophetam non ad usum illicitum,
sed in matrimonium assumpsisse meretricem. Vid, iterum
Dn. VValt. lib. cit. sup. h. l. Polygamiâ deniq; Patriarcha-
rum quod attinet; Quidam dispensationem concedunt, illos
ipfos autem non nisi latè & abusivè dispensationis vocē acci-
pere notandum. Tutissimum itaq; est dicere tolerantiam fuisse.
Vid. B. D. Gerhard. Tom. 7. Conj; S. 221. & seq. Plura
nunc quidē essent addenda, sed tempus & charta non permittūt.
Æterna lex clementissimè largiatur, ut fundamentū o-
mnium legum, jus naturale piè sanctèq; semper obser-
vemus, nec unquam fucosâ malitiæ tincturâ deforme-
mus, sed jugiter ad divinam gloriam, proximi commo-
dum nostriq; salutem in animarum nostrarum scri-
niis florere & splendere videamus!

N B.

Pro Carminibus priori Editioni associetatis sequentia
de Polygamiâ simultancâ magis proficua addere placuit.

Communis ferè præprimis Politicorum est opinio:
Polygamiâ non esse contra Jus Naturale, Contrarium
probatur ex conditione finitū, quos Natura Matrimonio præ-
fixit

fixit. I. Finis est generatio & educatio liberorū. Per Polygami-
am etiam quidē generatio, eaq; copiosior pro augmento Rei-
publicæ intenditur, interim tamen tota Respublica pauciores
cives nanscitur: ad hæc virtus viri finita est & ad certū termi-
num contracta, quò ergò pluribus ab hæret, eò citius generare
desinit. Idem de educatione dicendum: quis enim tot liberis,
multarum uxorū, genio & ingenio plurimū differentibus re-
ctè educandis sufficere, ac necessariam & sufficientem curam
singulis impendere valebit. II. Finis est mutuam adiutorium.
Mutuum dicitur, æqualis est obligatio, innata igitur singulis,
tām viris quàm foeminis, zelotypia ipsis occultè quasi inspirat,
ut neuter absq; alterius zelotypiā copiā sui alteri extraneo fa-
cere possit. Hinc sequitur: Si maritus non vult, uxorem pluri-
bus viris nubere, ergò nec ipse sibi plures foeminas jungat. Ali-
ās si jungit, contra se zelum uxoris excitat, quoniā ipsi injuria
infertur, dum id, quod jure matrimoniali unicè & insolidum
illi debetur, aufertur, & per superinductas afflictio inducitur,
hinc ordinariè lites, convitia aliaque infinita incommoda se-
qui, adeoq; ex adiutorio purgatorium fieri necesse est. E con-
trario Arist. 3. Eth. 6. probat, perfectam amicitiam non admit-
tere plures quàm duos. Quoniā verò conjugium nō immeritò
summum & arctissimum amicitie gradus dici potest, ergò etiam
non debet plures admittere quàm duos. III. Finis est scortati-
onis evitatio, & remedium contra concupiscentiam. Plurali-
tas verò uxorū non extinguet, sed potius incendet libidinē,
nec enim commodè poterit unus vir multis uxoribus debi-
tum conjugale reddere; quin etiam æquum, ut quemadmo-
dum uxor se totam tradit marito, nec habet corporis sui po-
testatem, ita quoq; maritus se totum tradat uxori, nec habeat
corporis sui potestatem, 1. Corith. 7. v. 4. Ut de testimonio sa-
niorum Gentium & aliis taceam, de quibus vid. Gerhard. L.
de Conjug: §. 215. & seq. Confer, quæ suprā Thes. 19. dicta: Matri-
monium non considerandum in esse naturæ, sed in esse moris, &
Thes. 18. Non omnia naturalia esse juris naturalis.

F I N I S.

90 A 6406

ULB Halle 3
002 916 622

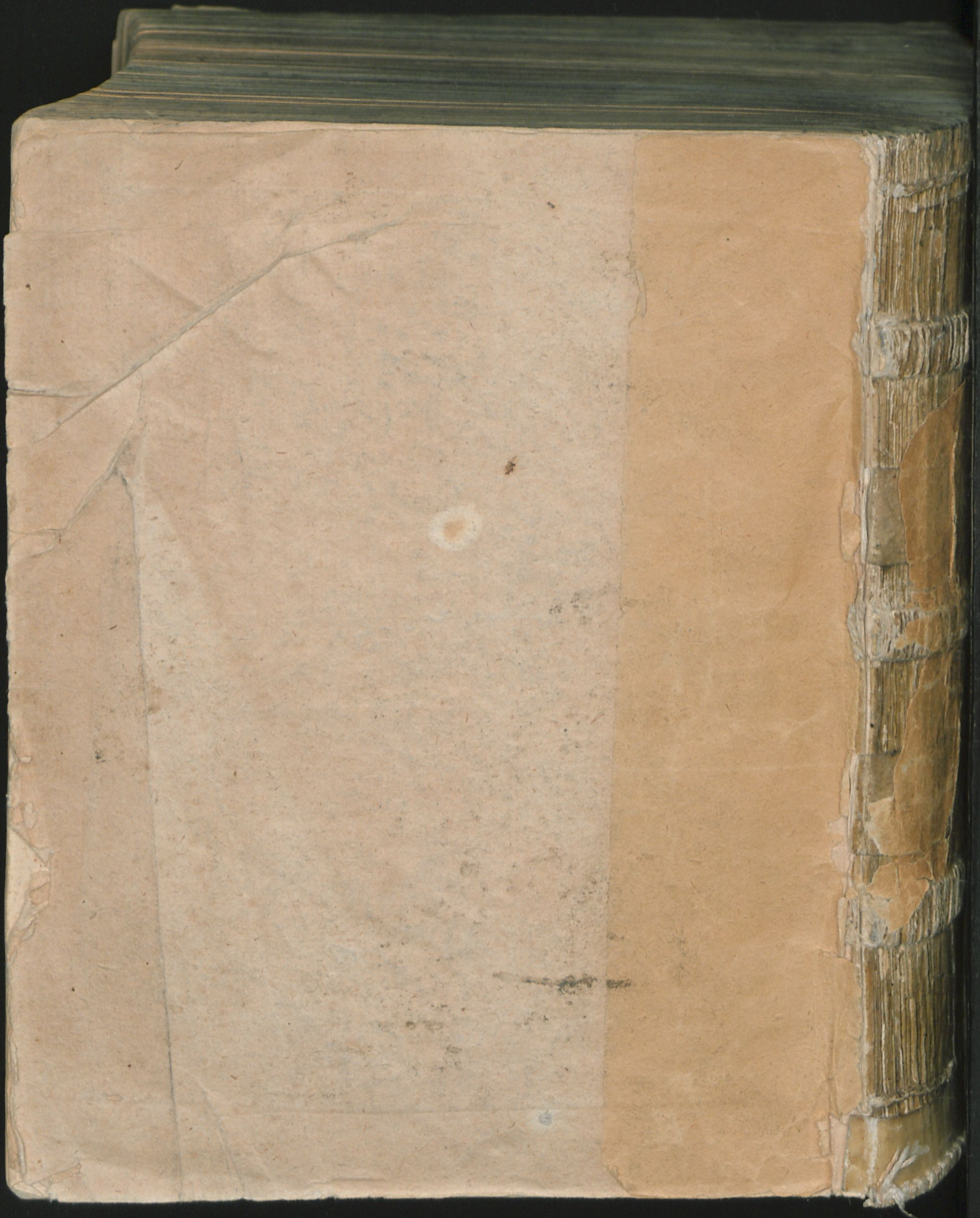

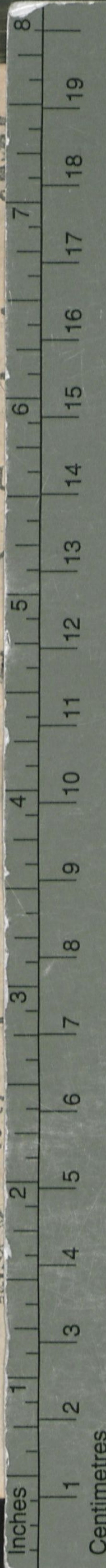
56

Retro V

VDMA

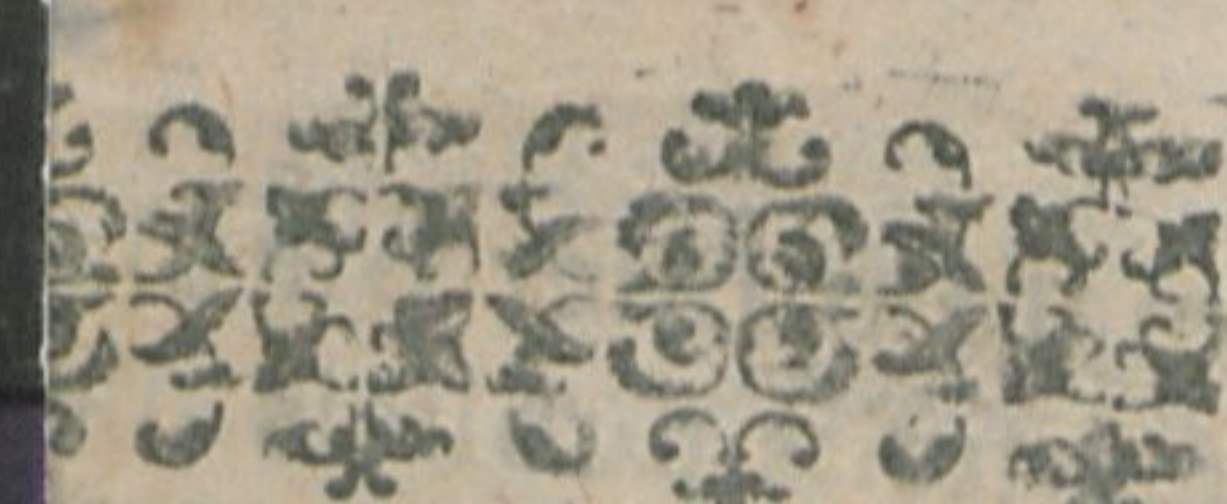

B.I.G.

Farbkarte #13

SOPHICA,

79

VRALI,

Academiâ,

LIS AUTORE,

HILOSOPHICA.

RSBACHIO,

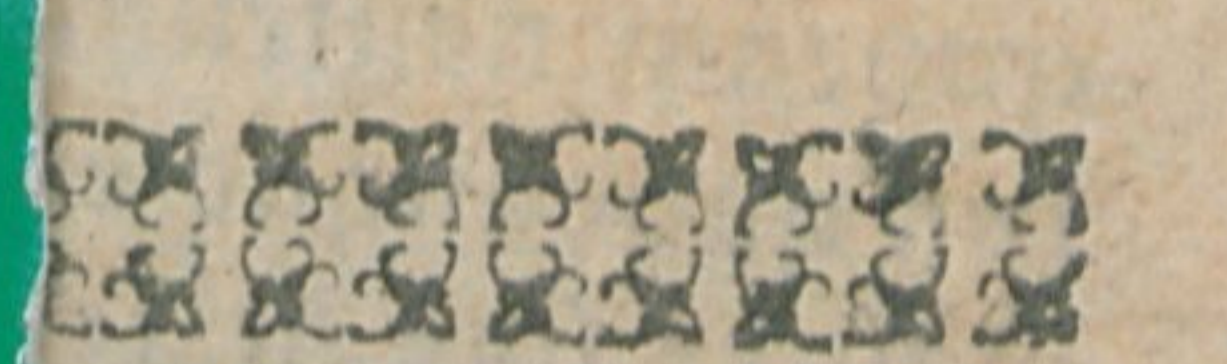
XONE,

ICO FISCHER,

XONE,

Id. Sept.

1711.

TUM,

Lamprid. in e

ore & dignitate pri-
matum

